

6. Общая и профессиональная педагогика : учеб. пос. для студ. педагог. вузов / под ред. В. Д. Симоненко. – М. : Вентана-Граф, 2006. – 368 с.
7. Психология высшей школы / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович, С. Л. Кандыбович. – Минск : Харвест, 2006. – 416 с.

Бойко О. В. Сущность и мотивы лидерства в военном коллективе: результаты интервью с офицерами тактического звена управления.

В статье автор определяет сущность лидерства офицера, основные потребности и мотивы лидерского поведения командиров подразделений тактического звена управления, направления внедрения результатов исследования в процесс подготовки будущих офицеров в ВВУЗ.

Ключевые слова: лидерство офицера, лидерская компетентность, потребности и мотивы лидерского поведения будущего офицера.

BOYKO O. V. Essence of and reasons of leadership is in a military collective: results of interview with the officers of tactical link of management.

In the article an author determines essence of leadership of officer, basic necessities and reasons of leader conduct of commanders of subsections of tactical level of management, directions of introduction of results of research in the process of professional preparation of future officers in Academy in Armed Forces.

Keywords: leadership of officer, leader competence, necessities and reasons of leader conduct of future officer.

Бондар Л. В.
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут”

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Статтю присвячено аналізу стратегічних пріоритетів навчання французької мови професійного спрямування майбутніх інженерів. Автор розглядає можливі шляхи підвищення ефективності відповідного навчання, серед яких провідна роль надається формуванню стратегічної компетенції студентів технічних спеціальностей.

Ключові слова: французька мова професійного спрямування, стратегічна компетенція, майбутні фахівці технічної галузі.

В умовах інформатизації суспільства, поглиблення міжнародного співробітництва України з франкомовними державами соціальним замовленням є підготовка висококваліфікованих фахівців технічної галузі, здатних до міжкультурного спілкування та вирішення комплексу професійних завдань у процесі комунікації з іноземними колегами. З метою інтеграції у світове товариство від фахівця технічного профілю вимагають уміння співпрацювати з вітчизняними та закордонними партнерами, використовуючи отримані знання за суміжними спеціальностями,

спілкуватися французькою мовою професійного спрямування (ФМПС) на досить високому рівні, що є однією з головних вимог сучасного науково-технічного ринку праці.

Результати аналізу проблем навчання французької мови майбутніх інженерів під час науково-методичних семінарів, організованих за підтримки Посольства Франції в Україні, що проводяться в Національному технічному університеті України “Київський політехнічний інститут”, в університетах Франції та в організації “Atalante Innovations” у містах Сен-Рафаель та Тонон ле Бен уможливили визначення спільних проблем навчання французької мови професійного спрямування в немовних вищих навчальних закладах. Таким чином, результати проведеного нами опитування щодо труднощів оволодіння ФМПС викладачів Донецького національного технічного університету, Запорізького національного університету, Миколаївського державного аграрного університету, Харківського національного автомобільно-дорожнього університету й інших ВНЗ України та наш власний п’ятнадцятирічний педагогічний досвід дають змогу засвідчити наявність дисонансу між соціальним замовленням суспільства на іншомовну підготовку майбутнього інженера та недостатнім рівнем сформованості мовленнєвих умінь й відсутністю методики формування франкомовної комунікативної компетенції студентів технічних спеціальностей.

Проблема навчання іноземної мови професійного спрямування студентів немовних спеціальностей була у центрі уваги значної кількості науковців: М. А. Аكوпова, Л. Є. Алексеева, О. П. Биконя, Д. В. Бубнова, Л. Я. Личко, Ю. В. Лопатіна, М. Н. Лыдокова, Н. Є. Насонова, Н. Д. Соловьйова, О. Б. Тарнопольський, Т. І. Труханова та інші.

Однак, дотепер не існує достатньої теоретичної бази та практичних досліджень специфіки навчання французької мови професійного спрямування майбутніх інженерів, присвячених пошуку шляхів підвищення ефективності відповідного навчання.

Отже, **метою статті** є аналіз стратегічних пріоритетів та сучасних підходів до навчання французької мови професійного спрямування як важливого компонента професійної підготовки майбутніх фахівців технічної галузі.

Для визначення особливостей навчання ФМПС розглянемо поняття французької мови професійного спрямування, яке протягом останніх 50 років зазнало низку змін.

У 1960 році у Франції з’являється FLE – *français langue étrangère* (французька мова як іноземна), викладання якої протиставляється FLM *français langue maternelle* (французька мова як рідна). Це дало можливість сформулювати низку відмінностей, які необхідно було враховувати під час навчання французької мови учнів та студентів, для яких французька мова не

була рідною: відбір ситуацій комунікації залежно від потреб студентів; важливе, але непершочергове значення оволодіння фонетикою мови, а, отже, застосування принципу апроксимації до її навчання; врахування явища інтерференції французької та рідної мови студентів; вивчення особливостей культури французького суспільства; концепція викладання у світі плюрилінгвізму та плюрикультури.

У 1985 році створюються іспити, які спрямовані на тестування рівня сформованості франкомовної комунікативної компетенції DELF, DALF та DILF у 2006. Виникають різні назви мови професійного спрямування: *français fonctionnel, français de spécialité, FOS – français sur objectif(s) spécifique(s), français à visée professionnelle, français langue professionnelle*. Дискусійним залишалося питання щодо навчання французької професійно спрямованої мови: чи є вона підмовою чи лінгвістичною підсистемою, як її навчати, виходячи з того, що її викладання спрямоване не на спеціалістів у французькій мові, для яких мова, перш за все, є необхідним засобом для досягнення професійних цілей, а але не є самоціллю. Відтак, було сформульовано поняття професійно спрямованої мови як сукупності всіх мовних засобів, що використовуються в конкретній професійній сфері для спілкування між спеціалістами цієї професії [5].

При рівневому підході до оволодіння іноземною мовою професійного спрямування, який орієнтований на досягнення студентами відповідного рівня володіння мовою, цілі навчання обмежені кінцевими знаннями та вміннями [1]. Як відомо, вступники до ВНЗ повинні мати рівень B1+ та досягати рівня B2 – рівня володіння мовою для бакалавра (*Avancé/Indépendant*). Основними документами для визначення цілей навчання ФМПС майбутніх інженерів є Типова програма з іноземної мови професійного спрямування, освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма підготовки бакалавра. До фахівців технічного профілю висувуються конкретні вимоги, що стосується їх здібностей і підготовки у вигляді системи знань, навичок й умінь. Серед вимог на здобуття ступеня бакалавра виділяють необхідність оволодіння такими вміннями: дотримуватися етики ділової комунікації; спілкуватися державною та щонайменше однією іноземною мовою; чітко, послідовно та логічно висловлювати свої думки та певні концепції; переконувати, аргументувати, вести конструктивні переговори; брати участь у дискусіях, критично ставитися до тенденційної інформації, готувати та проводити публічні виступи в аудиторіях різного типу; систематично читати літературу за фахом (у тому числі закордонну), складати реферат, анотацію; оцінювати й обирати оптимальні сполучення форм постійного підвищення власної кваліфікації [2].

Навчання французької мови професійного спрямування студентів немовних спеціальностей передбачає низку особливостей: викладач

здебільшого не є спеціалістом у галузі, питання якої він повинен розглядати в процесі викладання професійно орієнтованої іноземної мови; він часто стикається з проблемою недостатньої кількості навчально-методичної літератури з французької мови професійного спрямування чи наявності такої літератури, яка не може повністю задовольнити потреби навчального процесу. Аналіз навчально-методичних комплексів з французької мови професійного спрямування, які використовуються в навчальному процесі в немовних ВНЗ України, свідчить, що підручники та навчальні посібники можливо умовно поділити на дві групи, кожна з яких має свої особливості, недоліки та переваги: 1) підручники та навчальні посібники українських та російських видань; 2) французькі навчально-методичні комплекси, до складу яких входять, головним чином: підручник (*méthode de français*) + CD, книга для викладача (*guide pédagogique*), зошит з вправами (*cahier d'exercices*) + CD.

Внаслідок аналізу навчально-методичних матеріалів з навчання ФМПС доходимо висновку щодо недостатньої спрямованості вітчизняних підручників на формування компетенції у говорінні, стратегічної та соціокультурної компетенцій студентів технічних спеціальностей. У свою чергу, французькі навчально-методичні комплекси, зазвичай, орієнтовані на розвиток автономії студента шляхом формування його стратегічної компетенції як необхідної передумови підвищення ефективності оволодіння ФМПС. Наприклад, навчально-методичний комплекс "*Rond-Point. B2. Méthode de français basée sur l'apprentissage par les tâches*" [4], який є першою французькою методикою, побудованою на основі діяльнісного методу *Méthode actionnelle*, згідно з якою студенти, перш за все, – соціальні актори, які повинні виконувати завдання за цих умов та обставин. Викладач та студенти ставлять перед собою цілі та визначають завдання, за допомогою яких ці цілі будуть реалізовані. Авторами посібника, запропоновано виконання креативних вправ, які сприяють розвитку творчої особистості студента у процесі оволодіння ним іншомовною мовленнєвою діяльністю: взяти участь у конкурсі, інтерпретувати ситуацію зі своєї точки зору, викласти свою думку перед аудиторією, доводячи її істинність чи спростувати певне положення, переконуючи співрозмовника у його хибності, виступити з промовою з нагоди важливої події тощо.

У процесі реалізації навчального завдання студент стикається з необхідністю використання "ресурсів" (мовних, мовленнєвих, соціокультурних знань, умінь та навичок), що мобілізує його попередні знання, спонукаючи до активного, творчого пошуку. Структура розділів посібника відповідає стратегічному плану – виконанню поставленого завдання: постановка мети, пошук "ресурсів" для її реалізації, виконання, оцінка та корегування. Кожен рівень (A1, A2, B1, B2), відповідно, кожен посібник, згаданої вище методики містить зошит й книгу з дисками для

студента та книгу для викладача, а кожен розділ посібника передбачає виконання вправ, спрямованих на подальше формування мовних та мовленнєвих компетенцій майбутнього інженера та поступово його готує до здачі відповідного іспиту DELF. У книзі для викладача роз'яснюються методологічні концепції та пропонуються шляхи більш ефективної реалізації завдань, запропонованих для виконання студентами.

Відтак, спрямованість французьких підручників на формування стратегічної компетенції студентів є важливою передумовою підвищення ефективності оволодіння ними ФМПС. Зміст стратегічної компетенції становлять знання про різні типи стратегій, а також навички і вміння їх застосування для розв'язання комунікативних франкомовних професійно орієнтованих завдань. Стратегічна компетенція є засобом реалізації лінгвістичної (мовної), соціокультурної та прагматичної компетенцій у їх взаємодії, які у своєму комплексі становлять зміст іншомовної комунікативної компетенції. На думку зарубіжних дослідників Р. Папен [6], Ж. Тардіф [7], навчання є оперування інформацією, яка може бути когнітивною, афективною, соціальною та сенсорною. Таким чином, відповідно до концепції когнітивної психології, навчальні стратегії розглядаються як знання, якими можна свідомо оволодіти.

Застосування навчальних стратегій продуцента може розглядатись як реалізація когнітивних принципів планування (конструювання – вибір, створення схеми, реалізація очікувань), виконання (ідентифікація сигналів та висновки з них); оцінювання (перевірка гіпотез, підбір сигналів до схем); корекція (повторний перегляд гіпотез) [3]. Типологія навчальних стратегій є досить варійованою, але більшість учених виділяють такі стратегії: метакогнітивні стратегії, в основі яких знаходиться здатність людини аналізувати свою розумову діяльність, сприяють регулюванню та контролю навчальної діяльності. За Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти [1], метакогнітивні стратегії поділяються на чотири групи: планування, виконання, контролю та корегування. Застосування згаданих навчальних стратегій під час оволодіння ФМПС дає змогу студентам технічних спеціальностей впливати на організацію, контроль та оцінку своєї навчальної діяльності. Когнітивні стратегії – стратегії, які безпосередньо спрямовані на оволодіння лінгвістичним та мовленнєвим матеріалом, мнемічні стратегії орієнтовані на запам'ятовування й збереження інформації, що є особливо актуальним у процесі оволодіння іноземною мовою професійного спрямування внаслідок питомої ваги фахової термінології, вільне володіння якої є передумовою формування компетенції у продуктивних видах мовленнєвої діяльності. Афективні стратегії застосовуються з метою сприяння оволодіння ФМПС за допомогою контролю афективного аспекту стильової поведінки майбутніх інженерів, регуляції емоційного стану, формування позитивного відношення до навчання іноземної мови. Соціальні

стратегії спрямовані на взаємодію з носіями мови або партнерами з навчання для реалізації комунікативних навчальних завдань, що сприяє оптимізації процесу відповідного навчання та, як наслідок, підвищує мотивацію студентів технічних спеціальностей до оволодіння іноземною мовою.

Отже, важливою передумовою підвищення ефективності навчання французької мови професійного спрямування є формування стратегічної компетенції студентів технічних спеціальностей, яке передбачає свідоме та цілеспрямоване оволодіння ними навчальними стратегіями – метакогнітивними, когнітивними, мнемічними, соціальними та афективними, що сприяє всебічному формуванню творчої особистості майбутнього фахівця технічної галузі, здатного до міжкультурного спілкування.

Використана література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін.]. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
3. Труханова Т. И. Индивидуализация обучения профессионально ориентированному чтению на английском языке студентов техникумов и колледжей экономического профиля : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Труханова Татьяна Ивановна. – К., 2001. – 242 с.
4. Capucho F. Rond-Point. B2 / F. Capucho, M. Deneuyer, J. Labascoule. – Paris : Diffusion FLE, 2009. – 153 p.
5. Dictionnaire pratique de didactique du FLE / J.-P. Robert. – Paris : Ophrys, 2008. – 224 p.
6. Papen R. Le rôle des stratégies d'apprentissage dans le processus d'approbation d'une langue seconde / R.Papen // La Revue de l' AQEFLS, 1993. – № 14 (2-3). – P. 11-26.
7. Tardif J. Pour un enseignement stratégique. L'apport de la psychologie cognitive / Jacques Tardif . – Montréal : Editions logiques, 1992. – 472 p.

БОНДАРЬ Л. В. Современные подходы к обучению французского языка профессиональной направленности будущих специалистов технической сферы.

Статья посвящена анализу стратегических приоритетов обучения французского языка профессиональной направленности будущих инженеров. Автор рассматривает возможные пути повышения эффективности соответствующего обучения, среди которых ведущая роль отводится формированию стратегической компетенции студентов технических специальностей.

Ключевые слова: французский язык профессиональной направленности, стратегическая компетенция, будущие специалисты технической сферы.

BONDAR L. V. Modern approaches to teaching French for Specific Purposes to future specialists of technical sphere.

The article is devoted to the analyses of strategic priorities of French for Specific Purposes teaching to future engineers. The author analyses the possible ways to increase effectiveness of relevant teaching and among them the leading role belongs to the forming of strategic competence of technical specialities students.

Keywords: French for Specific Purposes, strategic competence, future specialists of technical sphere.